

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ Δ. ΚΑΙ Α. Τ Ο.Ε. κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 4799/06)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

27 Μαρτίου 2008

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

-Ακριβές αντίγραφο.

Στρασβούργο, 27.03.2008

(υπογραφή)

S. NIELSEN – Γραμματέας Τμήματος

Στην υπόθεση Δ. και Α. Τ Ο.Ε. κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Nina Vajić, *πρόεδρο*,

Χρήστο Ροζάκη,

Khanlar Hajiyev,

Dean Spielmann,

Sverre Erik Jebens

Giorgio Malinverni,
Γεώργιο Νικολάου, *δικαστές*,
και τον Søren Nielsen, *γραμματέα τμήματος*.

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 6 Μαρτίου 2008,
Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 4799/06) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από μία ελληνική εταιρία που εδρεύει στην Αθήνα, την «Δ. και Α. Τ Ο.Ε.» («η προσφεύγουσα εταιρία»), η οποία προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 24 Ιανουαρίου 2006 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Η προσφεύγουσα εταιρία εκπροσωπείται από τον κύριο Ι. Σταμούλη, δικηγόρο του συλλόγου της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από την απεσταλμένη του αντιπροσώπου της, κυρία Γ. Σκιάνη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 13 Μαρτίου 2007, το Δικαστήριο αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Επικαλούμενο τις διατάξεις του άρθρου 29 § 3 της Σύμβασης, αποφάσισε να αποφανθεί συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Ι. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Στις 21 Ιουνίου 1999, η προσφεύγουσα εταιρία κατέθεσε ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών μία αγωγή αποζημίωσης σε βάρος μίας κατασκευαστικής εταιρίας που είχε προκαλέσει, όπως υποστήριζε, ζημιές στο κατάστημά της κατά τη διάρκεια εργασιών κατασκευής ενός δημοσίου έργου.

5. Η συζήτηση ορίστηκε αρχικά για την 1^η Ιουνίου 2000 και κατόπιν αναβλήθηκε τέσσερις φορές, μετά από αιτήματα των διαδίκων.

6. Η συζήτηση έλαβε χώρα στις 2 Φεβρουαρίου 2006, ημερομηνία κατά την οποία εκδόθηκε η απόφαση αριθ. 3328/06. Όπως προκύπτει από τον φάκελο, οι διάδικοι δεν άσκησαν έφεση κατά της απόφασης αυτής.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

7. Οι εφαρμοστέες διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας έχουν ως εξής:

Άρθρο 106

«Το δικαστήριο ενεργεί μόνο ύστερα από αίτηση διαδίκου και αποφασίζει με βάση τους πραγματικούς ισχυρισμούς που προτείνουν και αποδεικνύουν οι διάδικοι (...)»

Άρθρο 108

«Οι διαδικαστικές πράξεις ενεργούνται με πρωτοβουλία και επιμέλεια των διαδίκων (...)»

Άρθρο 241

«1. Ύστερα από αίτηση του διαδίκου (...) μπορεί να αναβληθεί η συζήτηση της υπόθεσης μόνο μία φορά, ανά βαθμό δικαιοδοσίας, εφόσον υπάρχει σπουδαίος κατά την κρίση του δικαστηρίου λόγος.
(...)»

8. Τα άρθρα 106 και 108 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας καθιερώνουν αντίστοιχα τις αρχές της διαθέσεως και της πρωτοβουλίας των διαδίκων. Σύμφωνα με την αρχή της διαθέσεως, η δικαστική προστασία μέσα στο πλαίσιο των πολιτικών δικών παρέχεται μόνον εφόσον ζητηθεί από τους διαδίκους, στο μέτρο που ζητείται και εάν συνεχίσει να ζητείται. Εξάλλου, σύμφωνα με την αρχή της πρωτοβουλίας των διαδίκων, η πρόοδος μιας πολιτικής δίκης εξαρτάται εξ ολοκλήρου από την επιμέλεια των διαδίκων (Π. Γέσιου-Φαλτσή, *Civil Procedure in Hellas*, éd. Sakkoulas-Kluwer, σελ. 45 επ.).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

9. Η προσφεύγουσα εταιρία υποστηρίζει ότι η διάρκεια της διαδικασίας παραγνώρισε την αρχή της «λογικής προθεσμίας» όπως αυτή προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...), εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

10. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει καταρχήν ότι η προσφεύγουσα εταιρία δεν εξάντλησε τα εθνικά ένδικα μέσα διότι δεν άσκησε έφεση. Επιπλέον, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η διάρκεια της διαδικασίας δεν υπερέβη τη λογική προθεσμία που αποτελεί αντικείμενο του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

11. Η προσφεύγουσα εταιρία εκτιμά ότι η υπόθεσή της είχε υπερβολική διάρκεια.

A. Επί του παραδεκτού

12. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι σκοπός του άρθρου 35 § 1, το οποίο διατυπώνει τον κανόνα της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων, είναι να δώσει στα Συμβαλλόμενα Κράτη τη δυνατότητα να αποτρέψουν ή να επανορθώσουν τις επικαλούμενες παραβιάσεις εναντίον τους πριν οι αιτιάσεις αυτές υποβληθούν ενώπιον του Δικαστηρίου (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Selmouni κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 25803/94, § 74, CEDH 1999-V). Ο κανόνας του άρθρου 35 § 1 στηρίζεται στην υπόθεση, η οποία είναι ενσωματωμένη στο άρθρο 13 (με το οποίο παρουσιάζει στενή ομοιότητα), ότι η εσωτερική έννομη τάξη παρέχει τη δυνατότητα πραγματικής προσφυγής ως προς την επικαλούμενη παραβίαση (*Kudla κατά Πολωνίας* [GC], αριθ. 30210/96, § 152, CEDH 2000-XI).

13. Ωστόσο, οι διατάξεις του άρθρου 35 της Σύμβασης δεν προβλέπουν παρά μόνον την εξάντληση των ενδίκων μέσων που ταυτόχρονα σχετίζονται με τις επίδικες παραβιάσεις και είναι διαθέσιμα και επαρκή. Πρέπει να υπάρχουν σε επαρκή βαθμό

βεβαιότητας, όχι μόνον στην θεωρία, αλλά και στην πράξη, άλλως στερούνται της απαιτούμενης αποτελεσματικότητας και προσβασιμότητας (βλέπε ειδικότερα τις αποφάσεις *Vernillo κατά Γαλλίας*, απόφαση της 20 Φεβρουαρίου 1991, série A no 198, σελ. 11-12, § 27 και *Misfud κατά Γαλλίας* (déc) [GC], αριθ. 57220/00, CEDH 2002-VIII).

14. Εν προκειμένω, η αιτίαση της προσφεύγουσας εταιρίας έλκεται από τη διάρκεια της επίδικης αστικής διαδικασίας. Ωστόσο, το Δικαστήριο είχε ήδη πολλές φορές την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει κανένα δικαστήριο στο οποίο θα μπορούσε κανείς να απευθυνθεί για να παραπονεθεί για την υπερβολική διάρκεια μιας διαδικασίας (*Κόντη-Αρβανίτη κατά Ελλάδας*, no. 53401/99, §§ 29-30, 10 Απριλίου 2003). Ως εκ τούτου, η έφεση δεν αποτελεί ένα ένδικο μέσο που πρέπει να ασκηθεί πριν την προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου για μία αιτίαση που αφορά τη διάρκεια μίας διαδικασίας. Εν όψει των προηγουμένων, πρέπει επομένως να απορριφθεί η ένσταση περί μη εξάντλησης που προέβαλε η Κυβέρνηση.

15. Το Δικαστήριο διαπιστώνει επιπλέον ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη

16. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 21 Ιουνίου 1999, όταν η προσφεύγουσα εταιρία κατέθεσε αγωγή ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών και περατώθηκε στις 2 Φεβρουαρίου 2006, με την απόφαση αριθ. 3328/2006 του εν λόγω δικαστηρίου. Διήρκεσε επομένως παραπάνω από έξι έτη και επτά μήνες για έναν βαθμό δικαιοδοσίας.

2. Εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας των διαδικασιών

17. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία, και ειδικότερα την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, την συμπεριφορά του προσφεύγοντος και εκείνη των αρμοδίων αρχών, καθώς και της σημασίας της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους

(βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

18. Το Δικαστήριο έχει χειριστεί πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε την πιο πάνω απόφαση *Frydlender*).

19. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Βέβαια, το Δικαστήριο δε λησμονεί ότι η συζήτηση ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου αναβλήθηκε τέσσερις φορές κατόπιν αιτήματος των διαδίκων, γεγονός που αναμφίβολα συνέβαλε στην επιμήκυνση της διαδικασίας. Εν τούτοις, ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία η διαδικασία διέπεται από την αρχή της πρωτοβουλίας των διαδίκων, όπως εν προκειμένω, η έννοια της «λογικής προθεσμίας» απαιτεί από τα δικαστήρια να παρακολουθούν και αυτά την εξέλιξη της διαδικασίας και να είναι πιο προσεκτικά όταν πρόκειται να συναινέσουν σε ένα αίτημα αναβολής (βλέπε *Ροϊδάκης κατά Ελλάδας*, αριθ. 7629/05, § 18, 21 Ιουνίου 2007). Πρέπει σε αυτό το σημείο να σημειωθεί ότι εν προκειμένω το επιληφθέν δικαστήριο προέβη σε τέσσερις αναβολές της συζήτησης παρόλο που το άρθρο 241 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας επιτρέπει μόνο μία αναβολή για κάθε βαθμό δικαιοδοσίας και μόνο σε περίπτωση που υφίσταται σοβαρός λόγος (βλέπε πιο πάνω παράγραφο 7).

20. Εν όψει των όσων προηγούνται και λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του επί του ζητήματος αυτού, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας ήταν υπερβολική και δεν ανταποκρίθηκε στην απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

21. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου

Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

22. Η προσφεύγουσα εταιρία αξιώνει συνολικά 16.600 ευρώ για την ηθική βλάβη που υποστηρίζει ότι υπέστη.

23. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής μία επαρκή δίκαιη αποζημίωση. Εναλλακτικά, θεωρεί ότι το επιδικαστέο για την αιτία αυτή ποσό δεν μπορεί να υπερβεί τα 3.000 ευρώ.

24. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η προσφεύγουσα εταιρία υπέστη μία βέβαιη ηθική βλάβη. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, της επιδικάζει 6.000 ευρώ πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

25. Η προσφεύγουσα εταιρία ζητεί 3.000 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου. Δεν προσκομίζει κανένα τιμολόγιο ή απόδειξη αμοιβής ως προς τούτο.

26. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το αίτημα αυτό είναι υπερβολικό και μη αιτιολογημένο. Θεωρεί ότι το επιδικαστέο για την αιτία αυτή ποσό δεν μπορεί να υπερβεί τα 1.000 ευρώ.

27. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας, της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

28. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι αξιώσεις της προσφεύγουσας εταιρίας για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου δεν συνοδεύονται από τα απαραίτητα δικαιολογητικά. Πρέπει επομένως να απορριφθεί το αίτημα αυτό.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

29. Το Δικαστήριο κρίνει προσηκόν να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή.

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. *Αποφαίνεται*

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στην προσφεύγουσα εταιρία, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 6.000 (έξι χιλιάδες) ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 27 Μαρτίου 2008 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren Nielsen

Γραμματέας

(υπογραφή)

Nina Vajić

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 21 Απριλίου 2008

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος